natuurpunt

Natuurdriedaagse Oostvaardersplassen

1 - 3 mei 2009

Met 24 deelnemers en drie busjes naar ...

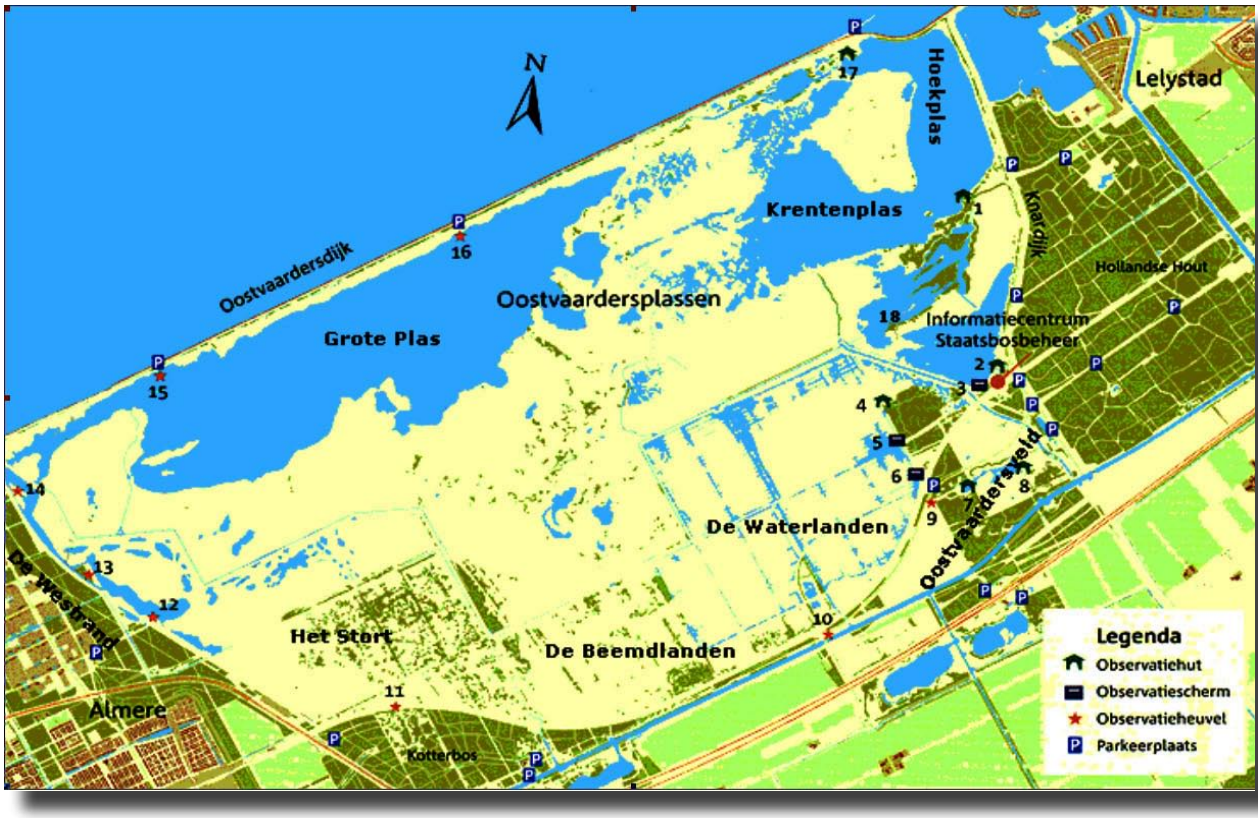

... de Oostvaardersplassen !

Deze toffe, geïnteresseerde en veelzijdige groep verkende Flevoland met Luc Van Schoor als superbekwaam gids en Sonja Van Kerckhove als lieftallige "leidster"

Vrijdag 1 mei

Bijna stipt om 8 uur vertrokken we vanuit Wilrijk met ons 24, netjes verdeeld over drie busjes, richting Oostvaardersplassen in Flevoland. Een uniek natuurgebied, meer dan 6000 ha groot, ontstaan nu bijna veertig jaar geleden door de drooglegging van Flevoland.

Een kennismaking met het Nederland van duizenden jaren geleden, een ongerept moerasgebied met uitgestrekte plassen en woeste graslanden, de natuur mag hier onbelemmerd haar gang gaan, een 250 vogelsoorten worden er waargenomen en vanaf 2006 heeft zelfs de zeearend er met succes gebroed, het gebied wordt begraasd door in totaal meer dan 3000 edelherten, heckrunderen en konikpaarden: **dit alles konden we al van te voren lezen in de knappe brochure samengesteld door Luc en Sonja.**

In net geen twee uur waren we ter plaatse op onze eerste startplaats: het Kotterbos bij Almere, aan de zuidwestkant van de Oostvaardersplassen. Op de parking namen we ruim de tijd om met iedereen kennis te maken en na een korte inleiding nam onze gids Luc ons op sleeptouw.

In dit Kotterbos laat alles zien dat dit terrein gedeeltelijk is opgespoten: op kale plekken komen de schelpen te voorschijn. Dit geeft dan ook een massale bloei van een kalkminner zoals paardenbloem. En met dit heerlijk zonnig weertje stikt het hier van de vlinders: klein geaderd witje, gehakkelde aurelia, dagpauwoog en distelvlinder passeren de revue. Op een heuvel is er een uitkijkpunt over de Oostvaardersplassen: van hier uit ontwaren we al het oude nest van 2008 van de **zeearend** en iets later krijgen we zowaar een volwassen zeearend in onze telescopen.
Ook de vos laat zich hier geregeld zien: waarschijnlijk heeft hij of zij hier in de buurt zijn of haar nesthol.
Als bovendien nog een mannetje bruine kiekendief en vier buizerds op thermiek een eerste maal ons programma in tijdnood brengen, wordt er in onderling overleg beslist om

Jonge zeearend geringd in Oostvaardersplassen
Bericht uitgegeven op vrijdag 15 mei 2009

Staatsbosbeheer heeft het zeearendjong in de Oostvaardersplassen geringd. Dit is het vierde jaar dat het zeearendpaar in het natuurgebied jongen voortbrengt. Het jong weegt inmiddels 3,2 kilo en is een mannetje. De vogel verkeert in goede gezondheid. Het ringen en het bijbehorende onderzoek duurde in totaal een half uur. Vogels worden geringd om meer informatie te krijgen over verspreiding, vestiging en leeftijd. De boswachter vond in het nest ook een niet uitgebroed ei. Dit ei wordt nader onderzocht.

Het was geen eenvoudige opdracht om de zeearend te ringen. Het nest ligt middenin het moerasgedeelte van de Oostvaardersplassen. Het heeft een diameter van 1,80 meter aan de bovenkant en een diepte van 2,10 meter. Via een anderhalf uur durende vaartocht per kano bereikten de boswachters het nest. Vervolgens klom één van hen met behulp van een ladder in de boom en haalde het jong naar beneden. Uit het nest werd ook restafval van de aangevoerde prooien meegenomen, om meer inzicht te krijgen in het eetpatroon van de zeearend. Het jong werd ondertussen gewogen, gemeten en geringd en daarna weer teruggezet in het nest. Uit ervaring van buitenlandse deskundigen weten we dat een zeearendjong geen hinder ondervindt van het ringen.

Het jong is van een goed herkenbare kleurring voorzien. Om de linkerpoot zit een zilverkleu-

onze picknick in openlucht aan te spreken en het café in Almere te annuleren.
Onderweg bewonderen we de baltsvlucht van de grasmus en komt een koekoek laag overvliegen: volgens onze gids met roeiende vleugelslag en doorhangende buik (even had ik de indruk dat sommigen van ons zich aangesproken voelden).

Voor we gaan picknicken doen we nog een tweede wandeling naar de Jan Van den Boschheuvel; nadien verzamelen we terug op de parking van de Hugo De Vriesplaats.
In dit stukje Oostvaardersbos passeren we het hertenpad – uilenpad – beverpad. En dat de herten hier bezig zijn geweest, staat vast: getuige de talrijke knaagsporen op de boomstammen. Deze beesten voeden zich blijkbaar in de winter met boomschors, bij gebrek aan beter. Moeten voorwaar over een oerdegelijk gebit beschikken, zo te zien.
Ook konden we een paar aardige vogelsoorten aan onze lijst toevoegen: rietzanger – groenvink – boerenzwaluw – nog een koekoek in een boom en ideaal in verrekijker- en telescoopbereik.

Vervolgens picknickwaarts: prachtig gelegen op een uitkijkheuvel met zicht op de zuidwestkant van het gebied. Deze picknickplaats blijkt pas in april aangelegd te zijn en er is ruim plaats voor ons allen.
Hier hebben we volop tijd om naast het culinaire ook het ornithologische aspect aan te spreken, dank zij de deskundige en gedreven uitleg van onze gids.
We letten vooral op de kenmerken van de rietzanger nu we hem mooi in beeld hebben:

rige ring, met code AH43. Om de rechterpoot zit een aluminium ring van het Vogeltrekstation Arnhem die oranje is geverfd, een zogenaamde landsring. Vogelaars met goede verrekijkers en telescopen zullen er geen moeite mee hebben deze ring af te lezen. Door het doorgeven van waarnemingen wordt meer inzicht verkregen in de verspreiding van deze bijzondere broedvogel.

Het ei dat niet is uitgebroed, wordt onderzocht door Alterra. Daar bekijkt men of het ei onbevrucht is of dat het embryo in een later stadium is afgestorven. Daarna wordt dit ei tentoongesteld in bezoekerscentrum Oostvaardersplassen van Staatsbosbeheer.

typische brede witachtige oogstreep en de zang, die een mengeling is van zeer gevarieerde zachte en scherpe tonen. Dit in tegenstelling tot de meer monotone zang van de kleine karekiet.
De grote zilverreiger met de veel tragere vlucht dan de kleine zilverreiger passeert ook voor ons: de Oostvaardersplassen zijn trouwens de enige broedplaats voor deze soort in Nederland.
Verder ook rietgors in prachtkleed: duidelijk waarneembaar is de witte baardstreep.
Hier heel veel tomen grauwe gans: zo'n toom kan wel oplopen tot een twintigtal jongen vergezeld van enkele volwassen vogels. Onder het motto ieder zijn picknick zagen we een kleine mantelmeeuw het jong van een grauwe gans oppeuzelen. Ook de partner mocht niet vergeten worden: een stuk lever (dachten we) werd overgebracht naar het eiland waar die partner zat.
Eveneens aanwezig: kadavers (of krengen ?) van herten, zelfs vijf op een rij. Deze worden opgeruimd door onder andere de zeearend. Maar liggen hier niet teveel krengen ?
Dit vol uur picknickplezier leverde ons ook een aardige lijst van 36 vogelsoorten op. Passeerden nog in onze verrekijker en/of telescoop: kluut - ♂ blauwe kiekendief – duinpieper – groenpootruiter – brandgans – fuut – smient – stormmeeuw - wintertaling – pijlstaart – grutto – slobeend – bontbekplevier – kleine strandloper – kneu – gele kwik – kemphaan – tureluur – regenwulp – 12 edelherten opdoemend uit het riet (oei, geen vogel) – krakeend.
Voor diegenen onder ons die momenteel de cursus steltlopers – meeuwen - sternen volgen: een mooi praktijkmoment !

Na de picknick rijden we naar het bezoekerscentrum "De Trekvogel" langs de Oostvaardersdijk. Onze volgende wandelstop is de observatiehut De Lepelaar in het gebied Lepelaarsplassen: in het voorjaar ziet het hier zwart van de aalscholvers. Ook is het een constant af en aan vliegen van vogels die voedsel voor hun jongen gaan zoeken op de Markerwaard. Maar een lepelaar krijgen we voorlopig niet te zien: waarom heet dit gebied eigenlijk niet Aalscholverplassen met observatiehut De Aalscholver ?
Blijkt dat hier zo'n tweeduizend paren van deze zwarte vogels broeden en slechts een twintigtal lepelaarparen. Vanuit de observatiehut hebben we zicht op de "punk"jongen van de blauwe reiger. Blijkbaar heeft ook een blauwe reiger al eens last van den draad: er zat blijkbaar nog een vislijn aan zijn vis en die vislijn bleek verstrikt te zitten in zijn nestboom.

Krijg dan die vis maar eens binnen; maar veel getrek en gezwoeg brengt uiteindelijk de verlossing.
Na een kleine karekietshow, zetten we een zompige terugtocht in. Momenteel staat hier het fluitenkruid massaal in bloei: het lijkt wel of er een laag wit schuim over de bosbodem is gespoten.
Op het einde van de wandeling komen we aan een drasplasgebied met een optimale belichting: ideaal voor telescoop en telelens.
Dit gebied langs de kant van de weg leverde een twintig groenpootruiters, vijf zwarte ruiters en verder kleine zilverreiger, bosruiter, bontbekplevier, witgatje, tureluur en regenwulp op. Voorwaar een knap vogelkijkgebied voor steltlopers.

Onze laatste stop van de dag werd het uitzichtpunt Kuifeend aan de noordelijke kant van de Oostvaardersdijk.
Dit gebied dat continu onder water staat, herbergt een kolonie van 130 koppels lepelaars met daarin een kolonie van 25 koppels grote zilverreiger: overigens de enige broedkolonie van deze laatste soort in Nederland. Hier konden we ook onze eerste blauwborst waarnemen.

Onderweg naar ons hotel in Lelystad-haven passeerden nog enkele visdiefjes.

Rond 18 uur aankomst in ons hotel De Lange Jammer en kamerverdeling.
Na het heerlijk avondmaal krijgen we van Luc en Luk nog een stevige portie Oostvaardersplassen-geschiedenis voorgeschoteld.
In 1968 is het zover: nadat in de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland de oude zeebodem aan het licht was gekomen, is ook de drooglegging van Zuidelijk Flevoland gereed. Hoewel, gereed …
In het laagste deel van de polder blijft een laagje water staan. Het gebied heeft als bestemming een grootschalig industrieterrein. Maar door het water kan het gezaaide riet – de eerste stap in de ontginning van het nieuwe land – hier niet overal succesvol wortel schieten. De ontginning loopt vertraging op.
De natuur gaat vrijelijk haar gang en spontaan ontstaat er een groot moerasgebied met water, rietvelden en wilgenbos. Die nieuwe natuur blijkt waardevol en in 1974 worden de Oostvaardersplassen als natuurgebied een feit.
Verschillende vogels, zoals grauwe ganzen en moerasvogels, ontdekken al gauw het nieuwe

moerasgebied op de kalkrijke zeeklei. In 1978 trekken aalscholvers vanuit het natuurgebied Naardermeer naar de Oostvaardersplassen om te broeden en voor het eerst sinds anderhalve eeuw zet een paar grote zilverreigers weer voet aan wal in Nederland en brengt er hun jongen groot.

In de loop der tijd worden nieuwe en drogere stukken land bij het natuurgebied aangesloten. Om te voorkomen dat dit voornamelijk ruige grasland verbost, worden in 1983 bij wijze van proef 34 heckrunderen in de Oostvaardersplassen uitgezet. Een jaar later komen daar 20 konikpaarden bij en in 1992 doen ook 50 edelherten hun intrede. De begrazing wordt een succes en de grote grazers mogen blijven.
De afgelopen koude winter hadden de grazers het zwaar, vooral de jonge dieren. Toch is de sterfte beneden de verwachte 30 procent gebleven. Van de edelherten stierf 22 %, van de konikpaarden 14 % en van de heckrunderen 34%. In 1986, hetzelfde jaar dat Flevoland officieel de twaalfde provincie van Nederland wordt, worden de Oostvaardersplassen benoemd als Staatsnatuurmonument. Het gebied is nu beschermd en het voortbestaan wettelijk geregeld. Tien jaar later, in 1996, neemt Staatsbosbeheer het beheer van de Oostvaardersplassen over van de vorige eigenaar, Rijkswaterstaat. Onder Staatsbosbeheer wordt spontane ontwikkeling het speerpunt van het beheer. De natuur mag ongestoord haar gang gaan.
Het nieuwe millennium brengt de Oostvaardersplassen nieuwe bewoners. In 2002 begint een paar visarenden met het bouwen van een nest. Het is de eerste keer dat deze roofvogels broedgedrag in Nederland vertonen, maar tot een legsel komt het niet.

De zeearend, die al sinds 1970 rond de Oostvaardersplassen werd gesignaleerd, lukt het daarentegen wel: in mei 2006 kwam het eerste zeearendjong uit het ei, een primeur voor Nederland.

Toch een aantal kritische bedenkingen over het gevoerde graasbeheer: een totaal van 3000 grote grazers legt toch wel een grote druk op het gebied. Grondbroeders zoals tapuit en blauwe kiekendief zijn al enkele jaren uit het gebied verdwenen.
Het blijft uiteindelijk een kooi van 6000 hectare: dieren kunnen niet uitwijken als er teveel zijn en er is geen natuurlijke predatie op deze grote grazers.
Mogelijke oplossingen: een wetenschappelijk verantwoord afschot van het teveel of het uitzetten van een natuurlijke predator zoals de wolf. Dit stuit voorlopig op heel wat maatschappelijk protest. En de “kooi” vergroten tot een 8000 hectare lijkt maar een tijdelijke oplossing.
De toekomst zal wellicht uitwijzen welke richting het zal uitgaan.
En kunnen we hopen dat we bij een volgend bezoek binnen een aantal jaren hier misschien wolven kunnen spotten ?

Francis Mertens

Zaterdag 2 mei

Na een stevig ontbijt trokken we terug op verkenning in de Oostvaardersplassen. Het was nog geen negen uur toen we met onze busjes van de parking wegreden. Onze gids Luc was wat vroeger opgestaan en had al de eerste vogels geobserveerd in de buurt van het hotel. Hij had grote groepen brandganzen gezien die noordwaarts trokken naar de broedgebieden. In een tuin had hij al een gekraagde roodstaart opgemerkt en ook het visdiefje stond al op zijn lijstje.
Vanaf het hotel reden we richting Almere om wat verder de Knardijk op te rijden. De Knardijk is één van de eerste dijken die werd aangelegd bij het droogleggen van het gebied. Onze eerste halte was aan de kijkhut "De grauwe gans". Onderweg hadden we al verschillende groepen aalscholvers en een koekoek gezien. Toen we uitstapten om naar de kijkhut te gaan, was het nog een mooie wandeling doorheen een vochtig gebied met veel riet en wilgen. Als ondergroei zien we o.a. veel brandnetel, smeerwortel en de spindotterbloem. Heel wat zangvogeltjes laten zich horen o.a. tjiftjaf, fitis, rietzanger, karekiet, zwartkop en net als gisteren vrij veel tuinfluiters. Aan de kijkhut zien we enkele nijlganzen, aalscholvers en in de verte aan de overkant twee bruine kiekendieven.

Onze volgende stopplaats is aan het bezoekerscentrum. Aan de ingang staat een houten silhouet van een zeearend om een idee te geven hoe groot deze vogel wel is. Met zijn spanwijdte van twee meter, wordt hij wel eens de vliegende deur genoemd. Vanaf hier vertrekken we voor een wandeling van een vijftal kilometer. Aan de overkant van een waterplas zien we tegen de rietkraag een roodwangschildpad. Het is een exoot die hier eigenlijk niet thuis hoort. Wat verder gaan we een bruggetje over. Hier horen we in het riet volop rietzanger en kleine karekiet en zien we een pad. De pad is vermoedelijk een rugstreeppad. Voor alle zekerheid neemt Kurt enkele foto's om het thuis nog even na te zien.

Wat verder aan een kijkhut is het terug vogels spotten. De grote verrassing is echter geen vogel maar wel een **bever** die komt voorbij gezwommen, tot grote verwondering van iedereen. Zoiets verwacht je niet in volle dag. Bevers worden maar pas 's avonds actief. We krijgen volop de kans om het dier te bewonderen. Ook de fotografen onder ons laten deze kans niet voorbij gaan.
Wat verder komen we in een bos terecht. Hier merkt Luc een gekraagde roodstaart op. Met wat geduld en zoekwerk krijgen we hem ook nog te zien. Een opvallend en duidelijk determinatiekenmerk is de oogstreep. Een andere opmerkelijke waarneming hier was de fluiter. Heel waarschijnlijk geen broedvogel maar een doortrekker.

Vanuit de grote uitkijkhut "De zeearend" hebben we een wijds uitzicht over het immens grote gebied. De uitgestrekte vlakte met de vele grazers (edelhert en heckrunderen) doet enigszins denken aan de Afrikaanse savanne. Ook hier is het geen probleem om een vos te zien.. Bij nog een volgende en veel kleinere hut zien we het nest van een witte kwikstaart. We tellen vijf eitjes. Dank zij het zonnige weer zijn er ook al enkele libellen te zien.

Tegen de middag zijn we aan het bezoekerscentrum. Hier verorberen we onze picknick onder een stralende zon. Daarna gaan we even het bezoekerscentrum binnen om naar een film te zien die ons een kort overzicht geeft van het gebied. Hier melden we dat wij een bever gezien hebben. Ze kunnen ons bijna niet geloven omdat zij dit nog nooit meegemaakt hebben in volle dag. Wat zijn wij toch goed hé!

Na de middag rijden we verder met onze busjes. We stoppen op een tweetal plaatsen waar we terug een mooi overzicht hebben. Hier zien we ineens alle vogels opvliegen, ook de grauwe ganzen. Dan is het uitkijken! En jawel hoor, ineens zien we een vliegende zeearend. Een imposante verschijning met zijn spanwijdte van 2 m. Ook grauwe ganzen kunnen ten prooi vallen aan zo'n zeearend. Luc vertelt dat dit hier wel nooit of zelden gebeurt. De zeearenden voeden zich hier voornamelijk met de (te?) vele kadavers van heckrunderen en edelherten.

We ronden af met nog een fikse wandeling in een gebied dat net buiten de Oostvaardersplassen ligt. Een gebied dat niet onderhevig is aan de begrazing van edelherten en heckrunderen. Uitgerekend hier zien we een paapje. Luc maakt de bedenking dat een verlaging van de begrazingsdruk in de Oostvaardersplassen wel eens gunstig zou kunnen zijn voor deze soort.
Even is het uitkijken en oren open voor de buidelmees die hier ook voorkomt. Onze pogingen zijn tevergeefs. We moeten het doen zonder buidelmezen. Hier is de koekoek alom aanwezig. En op zeker ogenblijk zien we ook

Uit De Volkskrant van 15 januari 1997, bijgewerkt op 16 januari 2009
Oostvaardersplassen hebben eigen huisbever

... de Oostvaardersplassen zijn na de Biesbosch en de Gelderse Poort het derde Nederlandse natuurgebied, waar de bever zich gevestigd heeft. Maar de kansen daarvoor zijn gunstig. Het dier is op eigen kracht naar de plassen gekomen, en dan moet het soortgenoten ook kunnen lukken. Voor beheerder Staatsbosbeheer zou de bever een welkome uitbreiding van de fauna zijn. Het dier is waarschijnlijk geholpen door het ijs.

zijn favoriete voedsel: een dikke vette **rups**. Van de opvallende rups worden foto's genomen. Altijd interessant om achteraf thuis op te zoeken. Leen deed het nodige opzoekingswerk en kwam tot de conclusie dat het de rups was van de wilgenhoutrups. Vermoedelijk was de rups zich aan het ingraven om te verpoppen.

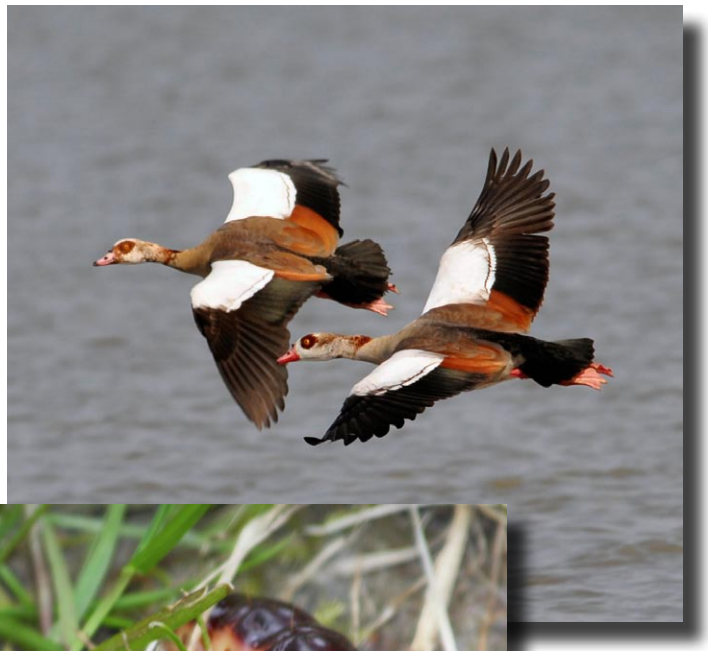

Vervolgens reden we moe maar tevreden terug naar ons hotel waar we opnieuw een lekker maal geserveerd kregen. Daarna kregen de organisatoren (Sonja Van Kerckhove, Ria Thys, Luc Van Schoor en Luk Smets) van de deelnemers een klein geschenkje als blijk van waardering voor het vele werk dat ze gedaan hadden. Daarna bezorgde Luc Van Schoor ons nog een tweede boeiende presentatie over de Oostvaardersplassen.

Marnix Lefranc

Normaal hebben bevers problemen om de Oostvaardersplassen binnen te komen. Er zitten muskusratten in de plassen en om te voorkomen dat die de omringende polder binnentrekken, zijn er vangkooien in de duikers in de watergangen gezet. Staatsbosbeheer wil met het waterschap bespreken of het mogelijk is de bevers wel binnen, maar de muskusratten niet eruit te laten.
De bever is hoogstwaarschijnlijk een nazaat van twee bevers uit Oost-Duitsland die in 1988 zijn uitgezet in het Natuurpark Lelystad en daar aardig wat nageslacht voortbrachten. Enkele bevers ontsnapten in 1990 uit het afgezette stuk. Ze vestigden zich in de grote plas van het natuurpark en in het nabijgelegen Larserbos. Volgens assistent-beheerder J. Baijense van het natuurpark zitten er nu zes bevers in het afgezette gedeelte en acht tot tien bevers in de grote plas van het natuurgebied. In het Larserbos zitten er nog drie of vier.
Maar waarschijnlijk zijn andere dieren verder weggetrokken. Volgens Kleinstra van Staatsbosbeheer zitten er ook bevers in twee plassen langs de A 6, de autoweg naar Lelystad, dicht bij de Oostvaardersplassen. De laatste tijd komen er berichten dat de bevers van het natuurpark zich nog verder aan het verspreiden zijn.
Al eerder waren er meldingen van in Flevoland doodgereden bevers. De afgelopen jaren zijn uit de populatie in het natuurpark regelmatig bevers overgebracht naar de Biesbosch en de Gelderse Poort. Maar als het aan Niwold ligt, worden de populaties in Flevoland in de komende periode alleen maar versterkt. 'Jonge dieren kunnen een flink eind wegtrekken maar als ze alleen blijven, komt er natuurlijk geen nieuwe populatie. Het blijkt toch moeilijk voor bevers om zich elders te vestigen.'
Niwold wil ze graag een handje helpen door hier en daar koppels uit te zetten. Dat kan in Flevoland, onder andere in de Oostvaardersplassen. 'Wij proberen nu beheerders en andere autoriteiten daarvoor warm te krijgen. Ook voor de levensvatbaarheid van de populatie is vers bloed wenselijk. '
De IBN-onderzoeker krijgt al visioenen van grote beverpopulaties. 'Nederland is een prachtig land voor bevers. Het zou mooi zijn als ze zich hier op diverse plaatsen zouden vestigen.'

Zondagmorgen 3 mei

Na 2 dagen hebben we reeds 113 soorten gezien. Zondagmorgen om 7 uur op, eten om 7.45 u en vertrek om 9 uur.
Ik wil een beetje actie; maar geen vingers tussen de deur!!!
Eerste nieuwe ontdekking: ooievaar. Langs de weg tulpen uit Flevoland, prachtig en zeker 150 windmolens.
Wandeling in het Knarbos, wel wat regen maar we hebben al 2 mooie dagen gehad, dus niet gezeurd. Met een beetje hulp hebben we de wielewaal gehoord; pech: niet gezien!
Prachtig gebied met veel meidoornbomen, langs de weg fluitenkruid en look zonder look, enig alles zo mooi groen.
Twee rare kunstwerken: na opzoekwerk van Jan heb ik vernomen dat het een **dauwcollector** is om dauw op te vangen van de kunstenaar Michel Bongertman. En het tweede een meetinstrument van Anthea Simmonds.
Normaal zitten er veel vogels maar die hebben ook een beetje schrik van de regen! Toch enkele nieuwe: boompieper, zanglijster, grasmus, holenduif,… Na een flinke wandeling terug in de bus.

Volgende stop: Wilgenreservaat: een kleine wandeling: roodborsttapuit, grote bonte specht en nog andere reeds geziene vogels, maar niet zoveel, ook door de lichte regen. Toch ook een prachtig gebied.
Onderweg weer mooie tulpenvelden. Om 13 u tijd om onze picknick op te eten in “de Sternhof” recreatieboerderij. Koffie, thee, fruitsap en lekkere karnemelk staan klaar en we kunnen onze zelf gemaakte bokes opeten, terwijl de mevrouw ons in het kort vertelt hoe zij er mee begonnen is.

Jeanine De Greef

De dauwcollector
Een installatie om dauw op te vangen.

Een constructie van 4 granieten zuilen, met daarop een knar (een stronk) als drager van een grote zwerfkei. Onder de knar hangt een gladde langgerekte steen, (serpentijn) die wijst naar het begin van een geul in graniet. De geul loopt zo'n drie meter in een lichte helling over de grond naar een ondiepe put. Is deze installatie recent gemaakt of is het een overblijfsel van een verdwenen cultuur? Als de installatie recent is opgebouwd, is het dan misschien een reconstructie naar aanleiding van onderzoek over oude hier levende volkeren en hun manier om zoet water te winnen? Of is het toch een autonoom kunstwerk?

Kijk je nu in deze tijd als argeloze wandelaar op die plek om je heen, en je oog valt op het moerassig gebied, dan denk je niet aan droogte. Maar als je stilstaat bij de installatie en die op je in laat werken, zodat je stilaan begrijpt wat de bedoeling ervan is, namelijk om dauw op te vangen, dan verandert ook de omgeving langzaam van betekenis. Je denkt aan hoe het hier vroeger geweest kan zijn, toen Flevoland nog Zuiderzee was, of eerder nog, aan de Romeinse tijd toen Flevoland nog het Flevo Lacus was, het water verbonden met de open zee. Zou hier toen misschien, aan de rand van een zandplaat, een nederzetting hebben gestaan? Was toen, omringd door zout water, de behoefte aan zoet water wel groot? In die tijd was kennis over materialen als hout en steen nog vanzelfsprekend, dus dat door het temperatuurverschil tussen hout en steen waterdamp kan condenseren, dauw wordt, was toen algemeen bekend.

Je kijkt nog eens van het moeras naar de installatie en opeens zie je het mogelijk verband: zou het kunnen zijn dat het moeras het gevolg is van de dauwcollector? Dat de installatie zo goed werkt!

Michel Bongertman, 2006

Zondagnamiddag 3 mei: van picknick tot thuiskomst: een verslag over flapoorgeiten, baltsende kraanvogeldame en wilgepieper !!!

Als nog onervaren vogelspotster mocht ik de derde dag verslag uitbrengen van de zoektocht naar moeras- en rietbewoners van het Harderbroek.
Voor het vertrek had ik me voorgesteld dat we uren aan een stuk zouden zitten turen in een vogelhut. Maar dat ik daarmee fout dacht, ondervond ik al de eerste dag. Luc VS leidde ons kilometers ver van de ene hut naar de andere, voortdurend luisterend en vertellend. Ik zag de eerste verslaggevers achter hem aan stevenen om toch maar niets te missen.
En wie dacht dat het er steeds ernstig aan toe zou gaan, moet ik ontgoochelen: er werd heel wat gelachen en 'gezwanst'.
Mijn observatietaak begon al met een vrolijk gebeuren tijdens de picknick in 'de Sternhof'. De welbespraakte gastvrouw trachtte op wel zeer expressieve manier onze lange Luk S te verleiden om reclame te maken voor haar 'Bed en breakfast'bedrijf. Dat ontlokte bij Luc VS de bemerking: ' Net het baltsen van de kraanvogels' . En kijk: zij beeldde het heel overtuigend uit ! Een onvergetelijk tafereel ! Tot groot jolijt van onze groep.
Het dient gezegd: het project dat zij samen met haar man realiseert, maakte indruk op ons. Zeker toen we vernamen dat de Triodosbank het ondersteunt. Het interieur van het verblijf is heel praktisch, smaakvol, kindvriendelijk en gezellig ingericht. Op het terrein rondom de gebouwen en stallingen ligt ook een kleine camping. De waterbevoorrading gebeurt volledig ter plaatse met een ecologisch waterzuiveringssysteem.
En als kers op de taart zagen we de kerkuil uitvliegen, die boven in de stalling een nest van 6 eieren uitbroedt.
We stapten weer de busjes in, die geparkeerd stonden naast een prachtige kastanjeboom, hé Luc !
Vanuit de observatietoren speurden alle telescopen de rietkragen af in het Harderbroekreservaat, op zoek naar de roerdomp, een haast onbegonnen werk. 'Al ganzen wat de klok slaat' merkte de gids op maar geen roerdomp. In de plaats daarvan vloog een mannetje zomertaling over het moeras en plasgebied.
Langs het Laarzenpad, op een zachte moerassige bodem, volgde ik de gids op de hielen om zeker geen enkele waargenomen vogel te missen !

Alle telescopen en verrekijkers moesten speuren naar de roerdomp. Maar ook naar zomertaling en **baardmannetje**, nog zo'n ontbrekende namen op de lijst.
En ik maar noteren: van kemphaan tot smient, van kluut tot lepelaar…maar geen roerdomp, baardmannetje. Wél een nieuwe soort: de 'wilgepieper' dixit Francis toen we trachtten het gepiep van het baardmannetje te horen en de wind in de wilgen ons parten speelde !
Ook Dré liet zich niet onbetuigd in het verzinnen van vogelnamen. Toen we even een verboden weggetje volgden, werden we als Hooli-ganzen bestempeld.
Bij het doorkruisen van een stukje oerbos merkten we zwarte zegge langs de kant. Kurt waagde zich een nat pak, op zoek naar moeras-hyacint.
Op het allerlaatste moment, toen de telescopen bijna ingepakt waren: kreet van Luc. 'Baardmannetje roept !' En jawel, hoor. Vlak voor ons duikelde het vogeltje het riet in en bleef ons van op zijn mogelijke nestplaats een tijdje in spanning houden. Op het laatste moment, toen we het bijna opgaven, kwam hij als een flits weer het riet uit ! Gids Luc gelukkig 'als een vogeltje in de lucht'!

Onderweg naar Harderwijk toonde Frederik ons nog een nieuwe soort geiten: 'flapoorgeiten' ?!

Maar alle gekheid op een stokje. Van mij werd verwacht dat ik namen noteerde.
Ik som op in volgorde van waarnemen:
Vanuit de observatietoren:
ontelbare grauwe ganzen, smient, groene specht, gierzwaluw, boerenzwaluw, bruine kiekendief, gele kwik, dodaars, fuut, tafeleend, krakeend, blauwe reiger, zomertaling.
Vanaf het Laarzenpad:
bergeend, kievit, kokmeeuw, Nijlgans, spreeuw, tuinfluiter, boompieper, buizerd, rietzanger, lepelaar, kluut, kuifeend, krakeend, zwarte ruiter, slobeend, groenpootruiter, tafeleend, visdief op nest!, kievit, kokmeeuw, bonte strandloper, broedende zwaan, kemphaan, grote mantelmeeuw, stormmeeuw, kokmeeuw, wintertaling, tureluur, kluut op nest!, zilverreiger, lepelaar in vlucht.
We zagen ze niet maar hoorden het geluid van rietgors, snor, kleine karekiet en grutto.

Op weg naar Harderwijk hing een torenvalk te bidden boven de grasberm en in het stadje

Baardmannetje (Panurus biarmicus)

Kenmerken
Het baardmannetje is een mooie en opvallende verschijning in de rietlanden. Het baardmannetje is ongeveer zo groot als een mus maar met een lange staart. Het mannetje van deze vogel is vooral te herkennen aan de grote zwarte vlekken. Deze beginnen net boven het oog en eindigen in de hals. Bij het vrouwtje ontbreken deze. De kop en de borst zijn grijs, de kleur loopt over naar licht oranjebruine kleuren over de vleugels en de staart. Het geluid is heel herkenbaar en lijkt op geen ander vogelgeluid.

Broedgedrag
Het baardmannetje bouwt het nest in rietvelden. Het nest wordt gebouwd van riet. In een goed jaar kunnen baardmannetjes wel 15 jongen groot brengen.

Voedsel
In de zomerperiode bestaat het voedsel van het baardmannetje uit insecten. In de winter gaan ze over op zaden, met name zaden van riet.

zelf vlogen huiszwaluwen en kauwtjes af en aan.

Tijdens de rit naar huis merkte Frederik (steeds opmerkzaam!): ooievaar, fazant, scholekster en zwaan.

Tenslotte wil ik de hele groep bedanken voor alle hulp en leerzame bemerkingen. En natuurlijk ook voor de prettige sfeer. Ik hoop er nog dikwijls bij te kunnen zijn.

Elka Joris

Oostvaarderplassen _NPHP_2009

Bezochte gebieden:

1/05/2009 Oostvaardersplassen

Futen	Dodaars
	Fuut
Aalscholvers	Aalscholver
Reigers	Kleine zilverreiger
	Grote zilverreiger
	Blauwe reiger
Ooievaars	Ooievaar
Ibissen	Lepelaar
Eenden	Knobbelzwaan
	Grauwe gans
	Canadese gans
	Brandgans
	Nijlgans
	Bergeend
	Smient
	Krakeend
	Wintertaling
	Wilde eend
	Pijlstaart
	Zomertaling
	Slobeend
	Tafeleend
	Kuifeend
Sperwers	Zeearend
	Bruine kiekendief
	Blauwe kiekendief
	Havik
	Buizerd
Valken	Torenvalk
Fazanten	Fazant
Rallen	Waterral
	Waterhoen
	Meerkoet
Scholeksters	Scholekster
Kluten	Kluut
Plevieren	Kleine plevier
	Bontbekplevier
	Kievit
Strandlopers	Kleine strandloper
	Bonte strandloper
	Kemphaan
	Grutto
	Regenwulp
	Zwarte ruiter
	Tureluur
	Groenpootruiter
	Witgatje
	Bosruiter
	Oeverloper
Meeuwen	Kokmeeuw
	Stormmeeuw
	Kleine mantelmeeuw
	Zilvermeeuw
	Grote mantelmeeuw
Sterns	Visdiefje
Duiven	Holenduif
	Houtduif
	Turkse tortel
	Tortel
Koekoeken	Koekoek
Kerkuilen	Kerkuil
Gierzwaluwen	Gierzwaluw
Spechten	Groene specht
	Grote bonte specht
Leeuweriken	Veldleeuwerik
Zwaluwen	Oeverzwaluw
	Boerenzwaluw
	Huiszwaluw
Kwikstaarten	Duinpieper
	Boompieper
	Graspieper
	Gele kwikstaart
	Witte kwikstaart
Winterkoningen	Winterkoning
Heggenmussen	Heggenmus
Lijsters	Roodborst
	Nachtegaal
	Witgersterde blauwborst
	Gekraagde roodstaart
	Paapje
	Roodborsttapuit
	Tapuit
	Merel
	Zanglijster
	Grote lijster
Zangers	Sprinkhaanzanger
	Snor
	Rietzanger
	Bosrietzanger
	Kleine karekiet
	Braamsluiper
	Grasmus
	Tuinfluiter
	Zwartkop
	Fluiter
	Tjiftjaf
	Fitis
Timalia's	Baardmannetje
Staartmezen	Staartmees
Mezen	Pimpelmees
	Koolmees
Boomklevers	Boomklever
Boomkruipers	Boomkruiper
Wielewalen	Wielewaal
Kraaien	Gaai
	Ekster
	Kauw
	Zwarte kraai
Spreeuwen	Spreeuw
Mussen	Huismus
Vinken	Vink
	Europese kanarie
	Groenling
	Putter
	Kneu
	Appelvink
Gorzen	Rietgors

Aantal soorten: 117

Waarnemingen genoteerd door Francis Mertens

Onze deelnemers al dan niet in actie ...

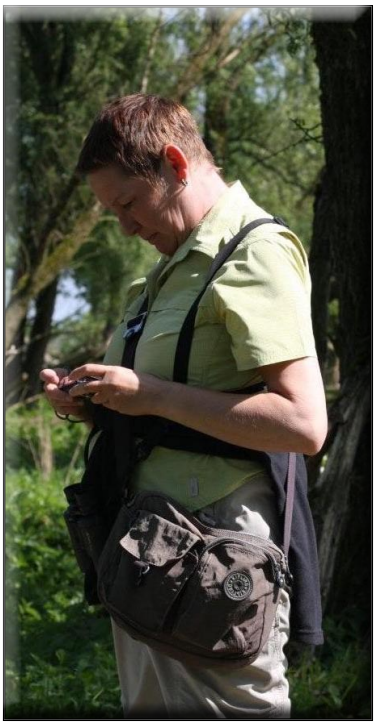

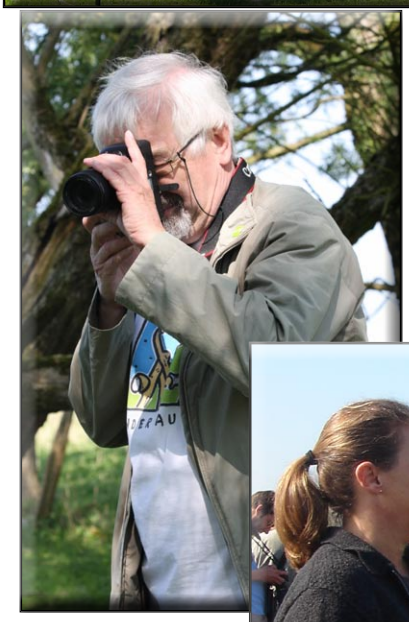

Hotel De Lange Jammer
Pioniersstraat 15 Lelystad
Tel: 00-31-320 26 04 15
Email: info@delangejammer.nl - http://www.delangejammer.nl/

Een leuk hotel, waar we ongedwongen bij elkaar kunnen zitten, waar we samen ontbijten en de picknick maken en genieten van het verzorgde avondmaal dat de eigenaar ons serveert.

Picknickplaats dag 3: Bed & Breakfast **De Sternhof**
Sternweg 14 3898 LJ Zeewolde
Tel. 00-31-320 28 82 22
Email: info@sternhof.nl - http://www.sternhof.nl/

Tijdens het weekend noteren meerdere vrijwilligers hun ervaringen en waarnemingen en zorgen de fotografen voor blijvende herinneringen: het resultaat hiervan is deze verslagbundel.
Foto's van Danielle, Francis, Hubert, Jan, Jeanine, Koen, Kurt, Monique V., Rosette, Sonja en Walter

Aartselaar, 14 november 2009
De mooie powerpointvoorstelling werd samengesteld door Marnix Lefranc
Lay-out: Ria Thys
Bewerking fotomateriaal: Luk Smets